

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Fıtır Sadakası ve Kefaretlerin Parasal (Nakdi) Değerle Verilmesi

Bekir Sâid'e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh ve Mağfiratuh. Allah'tan hayır ve afiyet üzere olmanızı temenni ediyorum.

Fıtır sadakası ve yemin ve zihar kefareti gibi kefaretlar, parasal (nakdi) değeriyle verilir mi? Değer, bir yoksula mı verilir, yoksa Allah'ın, yemin kefaretinde on yoksul ve zihar kefaretinde de altmış yoksul şeklinde takdir ettiğine göre mi dağıtılır?!

Allah sizi mübarek kılsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Sen iki husus hakkında soruyorsun:

Birincisi: Fıtır ve kefaretların zekâtında, yiyecek, giyecek ve benzerleri gibi şerî nâsslarda geçenlerin yerine değerinin verilmesi caiz midir?

İkincisi: Nâsslarda belirli sayıda yoksula verilmesi geçtiği halde değerinin tamamı tek bir kişiye mi verilir yoksa nâsslarda geçen yoksul sayısına bağlı kalarak değerinin tamamı tek bir yoksula değil de belirtilen sayıdaki yoksullara mı vermek gerekir?

1- Birinci soru açısından olana gelince; alimler değerinin verilmesinin caizliği noktasında ihtilaf etmişlerdir, yani:

Hadis-i şeriflerde geçtiği gibi:

- Buhari, Nafi'den, o da İbn Ömer Radıyallahu Anh'dan şöyle dediğini tahrir etmiştir: **فَرَضَ اللهُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَةَ الْفِطْرِ صَاعاً مِنْ شَعِيْرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ عَلَى الصَّغِيْرِ وَالْكَبِيْرِ وَالْحَرِّ وَالْمَمْلُوْكِ** **Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, küçük-büyük ve hür-köle olsun Müslümanlara bir sa' arpa veya bir sa' hurmayı fıtır sadakası olarak vermelerini farz kılmıştır.** Bunu Tirmizi de tahrir etmiş ve şu eklemede bulunmuştur: **عَلَى الذَّكْرِ وَالْأُنْثَى... قَالَ فَعَدَلَ النَّاسُ إِلَى نِصْفِ صَاعٍ** **Erkek veya kadına... (İbn Ömer) şöyle dedi: İnsanlar bu miktarı yarım sa' miktarı buğdaya denk kabul etti.** Yani o (fıtır sadakası), aynı ile çıkarılıyordu (veriliyordu) demektir...

- **(Nakdi) parasal değerine gelince:** Yani hadislerde geçen fıtır sadakasının ayninin (nakdi) parasal karşılığının takdir edilmesidir...

Bizim için racih olan (tercih edilen) görüş, Hilafet Devleti'nde Maliye Kitabı'nda geçtiği üzere değerinin verilmesinin caiz olduğudur; çünkü bu, aşağıdaki delillere göre zekâtta caizdir:

a- Hilafet Devleti'nde Maliye Kitabı'nın word dosyasının 195-196. sayfalarında şöyle geçmektedir:

[Ekinlerin veya meyvelerin zekâtını, aynî değerine karşılık olan nakit veya başka şekilde almak da caizdir. Bunun nedeni Amr İbn Dinar'ın, Tavus'tan yaptığı şu rivayettir: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَكَانَ يَأْخُذُ الثِّيَابَ بِصَدَقَةِ الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيْرِ** **"Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem,**

Muaz İbn Cebel'i Yemen'e gönderdiğinde Muaz, buğday ve arpa yerine zekât olarak elbise alıyordu. [Ebu Ubeyd rivayet etti.]...

Zekât konusunda Muaz İbn Cebel'den gelen rivayette, Muaz Radiyallahu Anh'ın zekâta karşılık, ticaret mallarından aldığı ve şöyle dediği rivayet edilir: **إيتوني بخميس أو لبيس أخذه منكم مكان الصدقة، فإنه أهون عليكم وأنفع للمهاجرين بالمدينة** “Sizden alacağım zekât yerine bana gömlek veya giyecek elbise getiriniz. Bu hem sizin için daha kolay hem de Medine'deki muhacirler için daha iyidir.” Hem Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Sünnet'inde hem de ashabının uygulamalarında zekât malında hak olanın aynî olduğu, sonradan bunun zekât veren kimse için asıldan daha kolay olan şeyden verilmesine dönüştüğü görülmektedir. Cizye hakkında Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Muaz'a yazdığı mektupta geçen, **أَنَّ عَلَى كُلِّ حَالٍ** “Buluğ çağına gelmiş herkes için bir dinar veya bir dinar değerinde giyilecek şeyler alınır.” [Ebu Davud rivayet etti] hadisine göre Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, altın yerine elbise alıyordu. Yine Necran halkına yazdığı **أَنَّ عَلَيْهِمْ أَلْفِي خُلَّةٍ فِي كُلِّ عَامٍ، أَوْ عَدْلُهَا** “Onların üzerine, her yıl için bin kaftan veya buna eş değer ükiyye ödemek şarttır.” [Ebu Ubeyd rivayet etti] hadisi de bu hususu açıklayan ifadelerdendir. İbni Kudâme'nin Muğnî'de ifade ettiği üzere Ömer Radiyallahu Anh cizye alırken altın ve gümüş yerine deve, Ali Radiyallahu Anh da altın ve gümüş yerine iğne, iplik ve çuvaldız alıyordu.] Bitti.

b- Hilafet Devleti'nde Maliye'nin word dosyasının 159. sayfasında şöyle geçmektedir:

[Altının zekâtı altınla, naibe veya vesika para ile de verilir. Aynı şekilde gümüşün zekâtı da naibe ve vesika paralarla verilebilir. Altın yerine gümüş veya kanuni paralar kullanılabileceği gibi gümüş yerine altın veya kanuni paralar da kullanılabilir. Çünkü bunların tamamı hem para hem de değer ölçüsü olma özelliğine sahiptirler. Birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Bu konu ile ilgili maksadın tahakkuk etmesi için bunların birbirlerinin yerine zekât olarak verilmeleri caizdir. “Ekinlerin ve Meyvelerin Zekâtı” başlığı altında zekât verilmesi farz olan malın aynına karşılık gelen değer alınabileceğine dair delillere yer verilmiştir.] Bitti.

Buna göre ben, hadis-i şeriflerde geçtiği gibi fitır zekâtının nakdi (parasal) değeriyle verilmesinin veya aynı ile verilmesinin caiz olduğunu tercih ediyorum.

c- Bu konuda fakihlerin görüşleri de olduğunu bilinmektedir ki bunlardan bazıları şunlardır:

- Hanefilerin görüşüne göre fitır sadakasında farz olan, bir sa' buğday veya unu ve kavutu, bir sa' üzüm, bir sa' hurma veya arpadır. Bunun tarifine gelince; bunlar için öngörülen, aynı bakımdan değil kesinlikle değerinde para olması bakımından farz olmasıdır. Dolayısıyla bütün bu değerleri, dirhem, dinar, para, emtia veya istediği şekilde vermesi caizdir; zira İmam Serahsî “el-Mebusut'da” (3/103-108) şöyle demiştir: [Şayet buğdayın değeri verilirse bize göre caizdir; çünkü muteber olan zenginliğe ulaşmaktır; bu da buğday ile olduğu gibi değerle de olur... Bu Hanefi mezhebinde de böyledir, bununla amel edilmiştir ve onların, tüm zekât, kefare, adak ve diğer şeyler hakkında fetvaları vardır...]

- Ömer İbn Abdulaziz, değer çıkarılmasının (verilmesinin) caiz olduğu görüşündedir; zira Vaki' Kurra'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bize, Ömer İbn Abdulaziz'in fitır sadakası hakkındaki mektubu geldi: **“Kişi başına yarım sa' veya onun değerinde yarım dirhemdir.”** Bu eserleri, İmam Ebu Bekir İbn Ebu Şeybe, “el-Musannef'de” (2/398) rivayet etmiştir.

Buna göre nâsslarda geçen aynilere bağlı kalmak vacip olmayıp bilakis yukarıda belirtilen şerî delillere göre değer olarak verilmesi de caizdir.

2- İkinci soru açısından olana gelince; aynı şekilde alimler, bu meselede de ihtilaf etmişlerdir. Benim için racih olan görüş, **فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ** “Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek veya onları giydirmektir.” [Maide 89] **“Buna da gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur.”** [Mücadele 4] gibi şayet nâssta belirli sayıdaki fakirlerden

bahsediliyorsa bu durumda, ister aynı ister değer olarak verilsin, belirtilen sayıya (on-altmış) uymak gerekir; çünkü kastedilen sayı olup bu, zorunlu olan bir sınırlamadır. Ama nâss, bir sayı belirtmeksizin fakirlere verilmesini talep ediyorsa, o zaman sayıda bir sınırlama olmadığından dolayı tek bir fakire vermek caiz olduğu gibi birden fazla fakire vermek de caiz olur. Bu da Allahu Teala'nın zekât hakkındaki şu kavlından dolayıdır: **إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَىٰ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ** “**Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslam'a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda çalışıp cihad edenlere, yolcuya mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir.**” [Tevbe 60] Dolayısıyla zekât veren kişinin, zekatını bir fakire vermesi caiz olduğu gibi birçok fakir arasında paylaşması da caizdir; çünkü ayette belirli bir sayı geçmemiş, dahası “fakirler” lafzı bu şekilde sayı belirtmeksizin geçmiştir...Ancak fakirlik tanımlanırken zekâtı almayı hak edenler dikkate alınmıştır... Dolayısıyla ister bir kişi ister daha fazla olsun onlara zekâtta verilecek maksimum sınır, onları zekâta muhtaç olmayacak yani onları zekâtı hak edenlerden yani fakirlik ve yoksulluk vasfından dolayı kendilerine zekât verilenlerden olmayacak şekilde zenginleştiren şeydir... Onlara bundan fazlasını vermek caiz değildir. Tabi bu miktar, kişiden kişiye ve bir durumdan başka bir duruma göre değişir...

Benim için racih olan budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 28 Ramazan 1443

M. 29/04/2022

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4241/>